

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis, difficultas resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Nec obstat quod illæ formalitates non realiter, sed virtualiter tantum inter se distinguantur; quia ut ait D. Thomas qu. 1. de malo art. 4. ad 1. *idem secundum diversa potest esse culpa & pœna, non tamen secundum idem.*

Dices primò: Culpa non est à Deo: Sed privatio iustitiæ originalis, ut subiciens mentem Deo ut ultimo fini, ab ipso causatur: Ergo non habet rationem culpæ. Minor probatur: Iustitia originalis, ut subiciens mentem hominis Deo ut ultimo fini, est habitus pendens à Deo in fieri & conservari: Ergo carentia illius est à Deo subtrahente auxilium, quo producat vel conservetur.

Respondeo quod quamvis carentia iustitiæ originalis ut subiciens mentem Deo, physice sumpta, seu ut proveniens ex subtractione auxilii divini, sit à Deo, quia sub hac ratione est tantum pœna, cum propter culpam Deus subtrahat tale auxilium; carentia tamen iustitiæ originalis ut subiciens mentem Deo, moraliter spectata, & ut volita voluntate capitis, sub qua tantum ratione potest dici culpa, non est à Deo, quia ut voluntaria sequitur ad actum voluntatis Adami, non prout ille actus erat à Deo efficiente, sed in quantum erat à voluntate Adæ deficiente.

Si dicas secundo, pœnam debere præsupponere culpam: respondetur quod etiam privatio physica iustitiæ originalis, quæ est pœna peccati originalis, præsupponit eandem privationem ut voluntariam, sub qua formalitate habet rationem culpæ: prius enim est nostro modo intelligendi privationem illam voluntariam esse voluntate nostri capitis, quam illam infligi à Deo; idèò namque Deus nobis nascentibus subtrahit auxilium iustitiæ originalis productivum, quia voluntate primi parentis voluimus iustitiæ originali privari.

Ex his interres, ad rectè concipiendum totum culpæ originalis processum, quatuor esse distinguenda signa seu instantia rationis. In primis enim concipere debemus puerum sub debito habendi gratiam ex pacto in paradiso inito inter Deum & Adamum. Deinde intelligere debemus, peccatum Adami respicere hunc puerum tanquam membrum ipsius Adami, & causare in ipso aversionem voluntariam à Deo ut ultimo fine, seu voluntariam privationem subiectionis debitæ ipsi Deo, in qua originalis culpa formaliter consistit. Tertio intelligendus est idem puer, ratione utriusque peccati, tum Adami, tum proprii, indignus ut Deus ipsi gratiam promissam conferat, subindeque dignus ut denegetur ei ipsa gratia, quatenus est bona eidem puero, ordinaturque ad illum perficiendum. Denique intelligere debemus, Deum, utroque peccato ad punitionem pueri provocatum, denegare suum concursum collativum gratiæ, & hac denegatione causare ipsius gratiæ privationem, non prout hæc privatio tollit subiectionem debitam Deo, sed ut tollit perfectionem promissam & debitam puero, illumque in seipso perficientem, quo pacto talis privatio habet rationem pœnæ.

Dices: In illo secundo instanti, seu signo rationis, in quo intelligimus peccatum actuale Adami causare in puero privationem subiectionis ad Deum, etiam intelligimus Deum ut negantem concursum collativum gratiæ, atque idèò ut punientem puerum per talem negationem; aliàs deberemus tunc concipere Deum gratiam infundentem: Ergo tam tunc concipimus pue-

Tom. III.

rum affici privatione gratiæ ut pœnâ, quam affici privatione illius ut culpâ.

Respondeo in tali signo nihil concipi de Deo, sed ab eo præcindi; unde neque concipimus illum ut negantem concursum gratiæ, neque ut illum influentem, sed solum concipimus id quod ex parte pueri se tenet, & quod ex peccato Adami accepit; quod verò propter hoc Deus denegat gratiam, & hac denegatione seu privatione puerum puniat, pertinet ad signa sequentia.

ARTICULUS VI.

In quo subiectionis originale peccatum?

§. I.

Quorundam præmissis difficultas resolvitur.

NOTANDUM primò, quod aliquid potest esse in alio tripliciter: vel sicut in causa principali, ut filius in patre: vel sicut in causa instrumentali, ut filius in semine patris: vel sicut forma in subiecto, ut albedo in pariete, aut cæcitas in oculo, eo modo quo privatio dicitur habere subiectum.

Notandum secundo, peccatum originale posse considerari dupliciter, nempe formaliter & quoad essentiam culpæ, seu quantum ad malitiam primariam & constitutivam; & effectivè quantum ad proprietates, & effectus ex ipso derivatos, qui in ipso de materiali & secundariò importantur. His præmissis.

Dico primò, peccatum originale esse in Adamo sicut in causa principali, & in semine sicut in causa instrumentali. Ita D. Thomas hic qu. 83. art. 1. in corp. ubi sic ait: *Peccatum originale omnium hominum fuit quidem in ipso Adam sicut in prima causa principali, secundum illud Apostoli ad Roman. 5. In quo omnes peccaverunt. In semine autem corporali est peccatum originale sicut in causa instrumentali, eo quod per virtutem activam seminis traducitur peccatum originale in prolem simul cum natura humana.* Ex quibus sufficienter probata manet nostra conclusio. Unde

Dico secundo, peccatum originale prius & immediatius recipi in essentia animæ, quam in ejus potentis; imò si quoad essentiam & rationem formalem culpæ consideretur, recipi in sola essentia animæ; in potentis verò solum ratione proprietatum; vel effectuum ex ipso procedentium inveniri.

Prima pars est D. Thomæ qu. 4. de malo art. 4 & hic qu. 83. art. 2. ubi eam duplici ratione demonstrat. Prima quam habet in corpore, sic potest proponi. Peccatum originale per originem seu generationem ex Adamo traducitur in posteros: Sed origo seu generatio prius attingit animam ut terminum, quam potentias illius; Ergo prius hoc peccatum inhaeret animæ, quam ejus potentis.

Hæc ratio D. Thomæ displicet Vazquezio: Tum quia anima rationalis, cum non educatur è sinu materiæ, sed à Deo immediatè procedat, non est terminus generationis, sed creationis. Tum etiam, quia si peccatum originale, eo quod per generationem traducatur, deberet esse prius in eo quod immediatè generationem terminat, sequeretur illud immediatè recipi in toto composito: hoc enim, & non anima, immediatè per generationem attingitur.

Kkk ij

Sed

153

Sed hæc frivola sunt, & vim rationis D. Thomæ non infirmant, sed confirmant. Ad primum enim facile respondetur, quod quamvis anima non terminet generationem ut terminus per illam productus, eam tamen terminat ut terminus per illam corpori unitus, aliàs homo non generaret hominem, si suâ actione nec effective, nec unitive animam rationalem attingeret.

Ad secundum dicatur, D. Thomam non fecisse comparationem inter primò & secundò terminans generationem absolute, sed inter subiecta quæ culpæ capacia sunt; & quia compositum secundum se totum non est capax culpæ, sed secundum partem principalem, quæ est anima rationalis, ut probavit art. 1. ubi carnem excludit à contractione culpæ originalis secundum essentiam culpæ, ratio adducta probat peccatum originale recipi immediate in essentia animæ, non verò in toto composito, vel in potentiis ejus. Unde sic proponi & illustrari potest ratio D. Thomæ. Inter partes hominis, quæ sunt culpæ capaces, illud prius recipit in se culpam originalem, quod prius per generationem corpori unitur: Sed prius unitur corpori per generationem anima rationalis secundum essentiam, quam secundum potentias; cum inter corpus & animam nulla mediet potentia, inter potentias autem & corpus mediet anima ut subiectum & principium potentiarum: Ergo culpa originalis prius & immediatius recipitur in essentia animæ, quam in ejus potentiis.

154

Confirmatur: Parvulus qui concipitur, prius naturâ intelligitur habere animam quam potentias: Sed in illo priori anima est infecta peccato originali, cum sit actu pars filii Adæ; unde si de potentia absoluta ab essentia animæ potentia non resultarent, ille parvulus non propterea à culpa originali esset immunis, sed eo ipso quod per generationem fieret membrum Adæ, tali peccato inficeretur: Ergo prius naturâ peccatum originale recipitur in essentia animæ, quam in ejus potentiis.

155

Secunda ratio D. Thomæ sumitur ex resp. ad 2. & sic potest formari. Idem est subiectum privationis, & formæ quâ privat, nam v. g. cæcitas est in oculo, in quo subiectatur potentia visiva: Sed anima est immediatum subiectum formæ, quâ privat peccatum originale, nimirum originalis iustitiæ: Ergo & peccati originalis. Minor probatur: nam ut ibidem ait S. Doctor, *Originalis iustitia pertinebat primordialiter ad essentiam anime, erat enim donum divinitus datum humane nature, quam per prius respicit essentia anime quam potentia.* Adde quod iustitia originalis, ut supra dicebamus, essentialiter & in recto gratiam sanctificantem importabat: Sed gratia sanctificans in essentia animæ immediatè recipitur: Ergo & originalis iustitia.

156

Ex quo probata manet secunda pars conclusionis: Nam gratia habitualis secundum suam essentiam solum in anima residet, in potentiis autem secundum proprietates & virtutes ab ipsa dimanantes existit: Ergo pariter essentia culpæ originalis in essentia animæ recipitur; in potentiis autem, ratione proprietatum, vel effectuum ex ipsa procedentium invenitur.

157

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio Quamvis in justificatione infundantur gratia & dona, ut per illam anima exornetur, & per hæc eleventur potentia; essentia tamen formæ justificantis in gratia habituali animam exornante

adaquatè consistit; aliàs forma nos justificans non esset una, sed multiplex, contra id quod definit Tridentinum sess. 6. cap. 7. ubi ait quod *unica causa formalis nostre justificationis est iustitia Dei, non quâ ipse iustus est, sed quâ nos iustos facit etc.* Ergo pariter, quamvis anima & potentia inficiantur per culpam originalem, essentia tamen illius adquatè in animæ infectione consistit; infectiones autem seu deordinationes potentiarum, secundariò tantum ad illam veluti ejus proprietates pertinent.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

OBJICIES primò contra primam partem hujus conclusionis, cum Scoto in 2. dist. 32. Anima secundum se non est susceptiva culpæ, sed solum mediâ voluntate: Ergo culpa originalis prius & immediatius non recipitur in essentia animæ, quam in ejus potentiis. Consequentia manifesta est, Antecedens probatur: tum quia omne peccatum essentialiter est voluntarium: tum etiam quia dicit deformatem à lege, quæ non potest inesse animæ, nisi mediâ voluntate, cum non nisi illâ mediante, legis obligationi subesse possit.

Respondeo cum Cajetano, Antecedens esse verum de culpa actuali, non autem de habituali: cum enim anima secundum suam essentiam rationalis & spiritalis sit, & radix omnium actuum moralium, bonorum & malorum, non est cur ex hac parte repugnet illi esse immediatum subiectum alicujus quod sit moraliter malum: unde si est aliquid peccatum, quod in ipsa non possit immediatè subiectari, provenit non ex eo quod est culpa seu malitia moralis, sed ex eo quod est operatio, & idè oblatâ ratione operationis à culpa, sicut aufertur in peccato habituali, sive originali, sive personali, nihil obstat quominus culpa immediatè subiectetur in essentia animæ. Ad primam probationem in contrarium, dicendum est peccatum habituale esse voluntarium per modum termini, non per modum actus: licet autem id quod est voluntarium terminative, debeat animæ competere mediâ voluntate propria, vel capitis, ut causa efficiente, non tamen mediâ voluntate concurrente in ratione subiecti. Ad secundam probationem eadem distinctione utendum est: quando enim dicitur quod deformatem à lege habitualiter permanens post peccatum, non inest animæ nisi mediâ voluntate, hoc falsum est, si sensus sit nõ inesse nisi mediâ voluntate concurrente in ratione subiecti; verum autem, si intelligatur eam non in esse nisi mediâ voluntate ut causâ efficiente; ex eo enim quod voluntas deviet à divina lege per suum actum, resultat prædicta deformatem in anima permanens habitualiter.

D Objicies secundò: Ex D. Thoma hic qu. 82. art. 3. *Privatio originalis iustitiæ, per quam voluntas subdebaturo Deo, est formale in peccato originali.* Sed privatio iustitiæ originalis, ut subicientis voluntatem Deo, residet in voluntate: Ergo peccatum originale, quantum ad formale, in voluntate residet, non verò in essentia animæ.

E Respondeo D. Thomam non loqui hic de subiectione formali voluntatis ad Deum ut ultimum finem, quæ est à charitate, sed de subiectione